

סימן קה

אם שומע הברכות מתפלה דלחש אם מותר לענות אמן.

בסיד מוצאי ש"ק נצבים עריה תשמי' לפי' מה לנהוג יצ"ו.

עד"ש באם שמע הברכות של חפלה לחש מכריז' בנש"ק כו' רבי יהודה שליט"א מחזיקוב שכוא כעס פה לנהוג אם לריך לענות אמן על הברכות של חפלה לחש.

אמרתי לך כבר פה"פ שכבר נשאלתי על זה והשנתי על אחר שמוחר ולריך לענות. וכפי זכרוננו שכן פסק גדול אחד, וחפשי זין הספרים ומלחתי בשו"ת יגל יעקב ארי"ה סי' מ"ב בדרי' ועל שאלתו, שפסק כן, ואעפ"י ששמעתי שיש פוסקים שס"ל שלא לענות ואסור לענות כיון שאסור להחפלה חפלה לחש בקול רם, אבל לפעמי' כיון שפסק המהר"ר בארי"ה סי' ק"א סעי' ז' אם אינו יודע לכוון בלחש מותר להגבי' קולו, והעו"ז בסק"א כתב דאף אם יוכל לכוין בלחש מכל מקום אם אינו יכול לכוין כל כך כמו בקול מיקרי אינו יכול לכוין ויכול להחפלה בקול עש"ה, והפרמ"ג שם במ"ז כתב שאין לנו להורות היתר זה להחפלה ביחוד ולעורר הכוונה שילמדו ממנו אחרים, אם לא גדול הדור ומפורסם שכל מעשיו לשם שמים, עש"ה.

הנה באדיק הזה הוא מגדולי הדור ומפורסם שמעשיו לשם שמים, ובדאי חי אפשר לו לכוין כהוגן בלחש, דהלא ראינו שאין מדבר שום דיבור חיל כמעט כל היום, רק חפלה ברכת המזון וכדומה, וחזן מה אינו משמיע שום קול, ובדאי מה שמחפלה השמיע בקול הוא כדי שיוכל לכוין, וא"כ יש לו היתר צדור להחפלה גם שמי' של לחש בקול, וכיון שיש לו היתר להחפלה בקול, פשיטא שריך השומע לענות אמן על ברכותיו.

וע"ז באחי עה"ח המלפס לרחמי שמים כל היום, שרגא פייוויש

סימן קו

המנהג הנכון להתנהג בכוס של ברכה שמחלק לאחרים.

בסיד מוצאי ש"ק לסדר ויקרא תשמי' לפי' מה לנהוג יצ"ו.

אור לישרים ושמחת פורים שובע שמחות ורב בריטת ליינ מע"כ הרה"ג ידיו רב לו בחוקי חורב כו' ר' אלעזר רייך שליט"א ממאנשעסער יצ"ו.

יקרתו קבלתי ולקחתי זמן לעיין בדבריך ולהשיב דעי בזה.

עד"ש שראית מוכנים שונים אלל בעב"כ שמקדש ומזלזל את בני ביתו בקידוש שיש מקומות ששחין מטם בעב"כ אח"כ, ויש ששופך בעב"כ מטם שלו אחר שתייתו לכוסות ריקים ובני ביתו או אורחים שותים כל אחד מטמו, וגם חפפת אם זה נכון, ולפי המנהג נש"ע ארי"ה סי' קפ"ב וסי' ק"א וסי' רע"א, המנהג הנכון שישפוך בעב"כ לכוסות אחרים לפני שתייתו, ומכ שהרבה חיון נוכחין כן, אולי שהעב"כ חושש שהמסובים יעשו קודם וזה נגד הכלכה, עכתי"ד.

הנה מוכנינו הוא שהמנכך שותה תחלה מכוס שישור מלא לוגמיו עכ"פ, ואח"כ שופך מקנקנו יין להוך הכוס כדי לחקנו שלא יבא הכוס פגום, ועי"ז נחנן כיון שצחך הכוס ומחלק אח"כ לכל בני ביתו ובאורחים לכל אחד ואחד צחך טובי.

והטעם שאינו שופך לתוך כוסות האחרים קודם שתייתו, ולפעמי' כיון ולריך לשחות עכ"פ מלא לוגמיו מכוס, וחושש שאם יחלק תחלה מטמו לא יבאר לו מלא לוגמיו יין בטמו, וע"כ שותה תחלה ומתקנו מקנקנו, אח"כ מחלק לכל אחד לכוסו.

אמת שמדברי כש"ע ברצ משמע שלתחלה מזה שישחו כולם מיין בברכה בלי שיוסיפו עליו יין אחר, וכמו שכתב כש"ע ברצ בסי' ק"א סעי' ה', ועי' בקצות השלחן סי' מ"ו סעי' י"א ושם צדדי השלחן אות ל"א, אבל מה העם שכתבתי שיש לו חשש שלא יבאר לו יין בטמו מלא לוגמיו, ע"כ שותה תחלה ואח"כ מסיף יין ואח"כ מחלק לכל בני ביתו ולכל האורחים שיש לו.

אבל המנהג ששופך בעב"כ אחר שתייתו לכל אחד ואחד מבני ביתו ובאורחים בלי זה שמתקן כוסו בודאי מוכב טעיה הוא וכמו שכתב בנ"ח צחלת סי' ק"א בזה"ל ומכ שוכנין העולם לשפוך לתוך הכוסות לאחר ששחב המנכך טעות גמור הוא כו' עכ"ל בב"ח חב הוא מה שכתב בעו"ז בסי' ק"א סק"א דאין לה טעם.

ומש"כ המש"כ בשער הליון פוס"י רע"א כששחין כולם מכוס של ברכה אע"ג דהוא שותה מתחלה לא מקרי מכוס פגום (וכל"ל וכמו שכתב שבו"ט ט"ס שם) דהשחין כמקדש גופא, ורק כששופך מטמו צענין שישפוך קודם שישחב צענמו כמ"מ הרא"ש עכ"ל בשער הליון, וכתב (א) שדברים אלו הם שלא כדברי כש"ע ברצ בסי' ק"א סעי' ה' דל"ל אלא יכול כל אחד ליתן לפניו, ויותר טוב לעשות כן אם אפשר, לפי שכן המנכך הוא פגום לאחר ששחב ממנו המנכך, עכ"ל כש"ע ברצ. (ב) כתב שלא ראיה לה סמוכין בזה"ל ש"יין, ועוד נסתפקת לפי שיטת המש"כ מה הדין אם שאר הכוסות כן ריקנים, מכיון שסובר המש"כ שכן המנכך לא נעשכ פגום בשתיית בעב"כ, מה לי כוס זה מה לי כוס אחר, וכי

סימן קז

אשה שנתקדשה בטבעת שהיא סברה שהיא של זהב ונמצאת שהיא של כסף.

בס"ד אור ליום ה' לסדר ד' סקד את שרה (ירא) חשמי' לפי' מה לתנחן יציו.

המאיר לארץ ולדדים יורה אור לישירים וברכה עד עולם לכבוד הרב הגאון בר בר מהר"ר מאיר גרינבערג שליט"א ראב"ד דק"ק פערטערסון גוי דוערוי אה"ב ובעזהמ"ח ספר שיעורי גיטין.

אחדשה"ט כפי הראוי לו.

ועד"ש בזה מזה"ב שנתקדשה בירושלים עיכ"ק בטבעת של כסף (כי כן המנהג בירושלים עיכ"ק לקדש בטבעת של כסף) אבל הכלה (שהיא מזה"ב) סברה שכוח של זהב (כי כן המנהג בזה"ב לקדש את האשה בטבעת של זהב) יתחודע לה אח"כ שהטבעת הוא של כסף, והמסור קידושין שכן לישאל לעדים אם הטבעת שוב פרוסה או לא, וע"כ שאל אם לריכב קידושין עוד בפעם או לא.

ובת"ה רוצה לשמוע חו"ד בזה, אמנם ראיתי שכתב האריך לנאר שאלה זו וניכר בזה שכוח שאלת חכם וחלי חשובה בחוכה, ואפשר שאין לריך לדידי, ובפרט כי קשה לי כעת הפיון מחמת אי הביראות, עכ"ל אחוה דעי בקיאר כדי לעשות רצון יראיו.

בת"ה מציא כבר מחלקת הראשונים שמוצא בזה"ב השו"ב ההשג"ן שהמקדש בטבעת של נחשה כיון שלא אמר זה שהיא של כסף אלא שקדשה פתח, רק היא סברה שכוח של כסף הו"ל דברים שכלל ואין דברים, דהא אסיקא במסכ' קידושין דף ז' דאי אמר בכל דכו לא לריכב שומא, ופי' כל דכו בפסח, כיון שהם שוב פרוסה, ויש מי שאומר שאם נמלח טבעת של נחשה אינה מקדשה ועומא דכיון שאין רגילות בשל נחשה הוי כמפרש, וכדבר לריך הכרע, עכ"ל בבי, והד"מ מציא דברי המרדכי מסכ' קידושין שמשמע מדבריו שכו' קידושין, וכ"כ בחשוכה מיימות, והרציו ירוחם סובר שהוא ספק.

גלפעי"ד שגם לפי ה"ש אומרים שפוצרים בנמלח נחשה אינה מקדשה, כיון שאין רגילות בשל נחשה והוי כמפרש, אבל צ"ד כיון שהמנהג בירושלים לקדש בטבעת של כסף, אי אפשר לומר שהוא כמפרש שדוקא בשל זהב, אעפ"י שהמנהג בכל העולם בטבעת של זהב, כיון דיש מקום המנהג, והקידושין ה' בירושלים עיכ"ק אי אפשר עוד לומר שכו' כמפרש שדוקא בשל זהב, וע"כ הוי רק דברים שכלל ולא הוי דברים.

נעשה פגום בשפיתחו ליום ריקנית, ואם ניומא שום סברה שהמנהג של אינו פגום לאחר שתיית הכער"ב ושאר רק כיום של צרכה ופורה ממנה מיד כשנשפכה ליום אחת אף שהיא ריקנית אבל חידוש זה הוא כנגד צמל התניח בש"ע כרב.

לפענ"ד אפשר להסביר דברי שער הליון מהמש"ב צטוב פעם ודעה, כי ראיתי במקום אחד (וכמדומה בחת"ס) שצ"ק כום של צרכה הוא לשחות מטום גופא שמצד עליו, וכן ה' מנכגו של מחותני הכר"ל איש מופת רבי חילוקל מפשטוארסק זצוק"ל לדייק שיתן לשחות כום של צרכה דוקא כיום שמצד עליו, ואולי יש זה להמליץ מלשון בגמרא כדי לשגר לה כום של צרכה (ב"מ דף פ"ז ע"א), ופי' מסכ' צרכה דף י"א, ובכל מקום מלינו כום של צרכה ולא יין של צרכה או משקה של צרכה, וע"כ שנוף כיום שמצד עליו יש לו חשיבות ענין לשחות ממנו דייקא, וע"כ המליץ גם המנהג צרור בשער הליון שאינו נקרא פגום אם שותה מטום הצרכה גופא, מה שאינו כן אם שופך אחר כך לחוך כום אחת אפילו שהיא ריקנית נעשה פגום, כי דייקא הכום שמצד עליו יש לו חשיבות ו' שאינו נעשה פגום, כיון שצריך עליו.

וא"כ שפיר מנין שמה שכתב המש"ב כמ"ש הרא"ש, דכיון שלשן הרא"ש הוא בזה הלשון, אם היו פגומין לריך לשפוך מטום של צרכה לחוך כל כום וכום, קודם שישהה במצד"ה בר עכ"ל הרא"ש ודייק במש"ב דוקא אם לריך לשפוך לחוך של אחרים או לריך לכיית שלא ישחה מהכום קודם, נשאל"כ אם שיתן כניו בית מהכום ששהה במצד גופא אז לא הוי פגום, יא"כ לפי"ל לא הוי דברי המש"ב סחורה לדברי הש"ע כרב, שמה שכתב הש"ע כרב, לפי שיום המצד הוא פגום לאחר ששהה ממנו המצד עכ"ל, כיוני דייקא כדי לשפוך אח"כ לחוך כוסית אחרים, מה שאינו כן אם ירצה לשחית מטום המצד גופא גם הש"ע הרב יורה שלא מיקרי כים פגום, דיום המצד יש לו חשיבות ולא מקרי פגום מעולם, רק אם בני ביתו אינם שותים מהכום המצד גופא אז ליכא החשיבות והוי כיון פגום כיון ששהה הכער"ב ממנו כרב, כג"ל להסביר הענין.

וא"כ יולא מדבריו אם שחה מטום המצד גופא לכ"ע שפיר דמי, וגם המנהג ששיתה המצד מהכום תחילה ונשפך אח"כ מהקנקן יין לחקנו ולא הוי שוב יין פגום ויכול לשפוך אח"כ לחוך כוסית אחרים, וגם המנהג שהיא בש"ע ובבראשונים שקודם שתיית הכער"ב מהכים שופך לחוך כוסית אחרים, אבל המנהג ששופך מחוך כיום של צרכה ששהה מקודם בלי הוספה לחוך כוסית אחרים זה מנהג טעות הוא וכמו שכתב הר"ה והפוסקים כג"ל.

והגוי בזה ידיו המלפה לרחמי שמים כל היום,

שרגא פייוויש